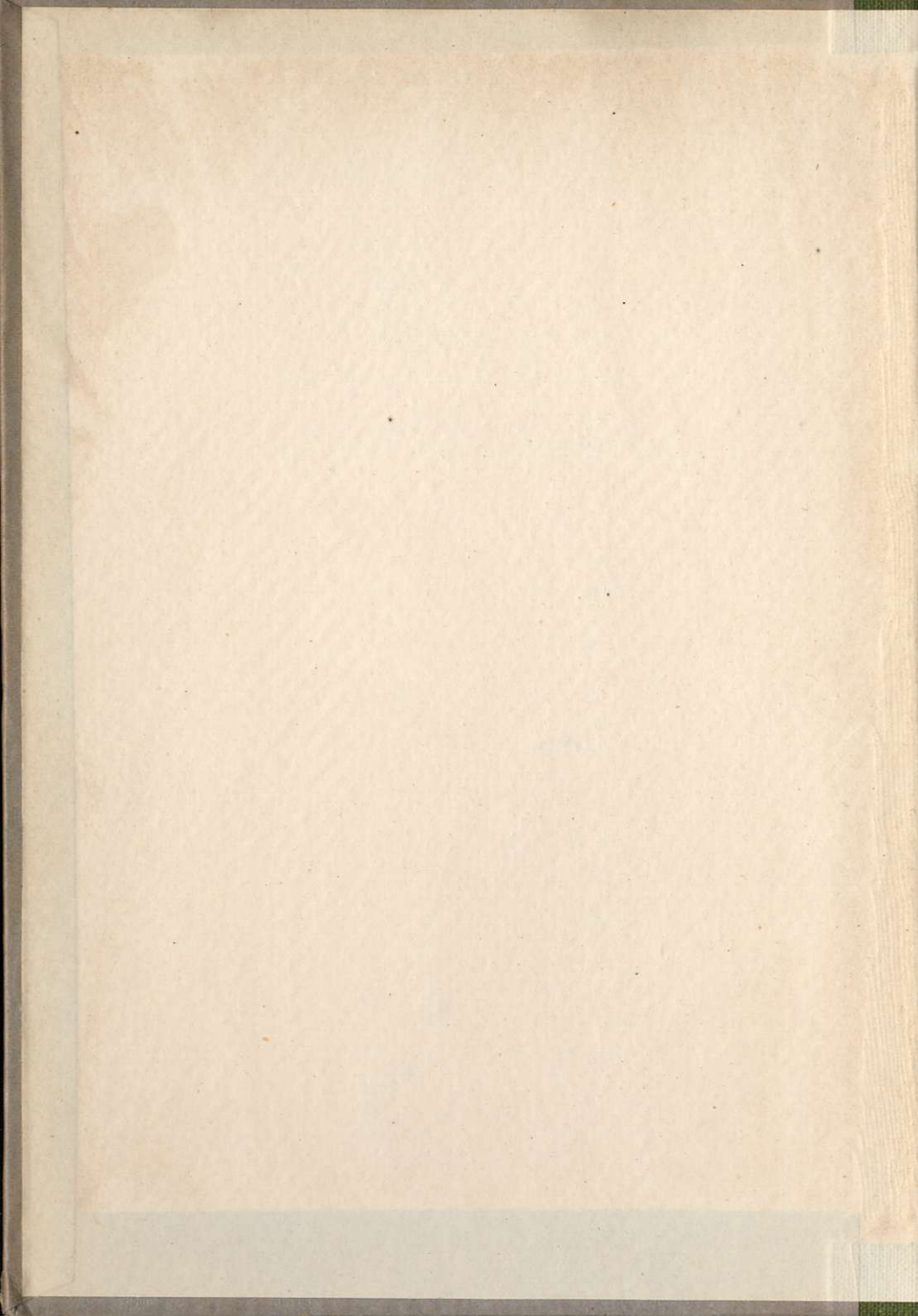

MÖSSMAMMAS
BERÄTTELSER FÖR DE SMÅ

ZACHRIS SCHALIN
WERNER SÖDERSTRÖM BORGÅ

A. W. Finch

MÖSSMAMMAS
BERÄTTELSER FÖR DE SMÅ

AF

ZACHRIS SCHALIN

ILLUSTRERADE AF A. W. FINCH

BORGÅ
WERNER SÖDERSTRÖM

BORGÅ 1901
WERNER SÖDERSTRÖMS BOKTRYCKERI

FÖRETAL.

et du hvad? Jo, det var en gång en mössmamma, som hade så många små ungar, för hvilka hon om kvällarna i skymningen brukade berätta trefliga sagor. Mössmamma och mösspappa bodde med alla sina små under golfvet till min vindskammare, och då jag satt där om kvällarna och läste, — jag var en ung student den tiden — så hörde jag ofta hur det tisslade och tasslade och pep och gnällde under golfvet. Då smög jag ibland i strumpfötterna dit, därifrån tasslet hördes, kröp ljudlöst ned på golfvet och lade mitt öra till en springa för att höra, hvad mössherrskapet där nere hade för sig. Det jag då fick höra, skall jag försöka berätta för dig här. — Det är visst redan nära trettio år sedan det hände, hela huset

är ombyggdt och den tidens möss troligen alla sin kos, — fällfångade, kattslukade eller döda af ålderdom. Ja, mössmamma själf skulle väl vara ej blott gråhårig, ty det var hon visst redan då, utan numera alldeles snöhvit i hullet, om hon ännu lefde. Men det tror jag hon ej gör.

Måhända bo där ännu i gården några barnabarns barnabarns barn till de mössungar, som engång hörde sagorna, och ifall du träffar få se något af de trefliga små kräken, så kan du ju fråga, om de ännu ha något i behåll af dessa forntidsminnen.

Men själfva berättelserna, som egentligen icke voro några af mössmamma uppdiktade sagor, utan blott hennes egna lefnadsöden, dem upptecknade den unge studenten kort därefter för sina små kusiner Anna Johanna, Lisa Lovisa, Kajsa, Petter, och Jakob. Och nu är det de kära kusinsbarnen, som önska höra mössmammans historier om igen. Jag rår då minsann inte för, om du tycker, att dessa historier smaka som en — trettio år gammal mössgnagad ost. Men tycker du inte om den osten, så får du ge den tillbaka åt mössen.

Din och deras vän,

Studenten.

FÖRSTA BERÄTTELSEN.

Pläsk.

ina kära barn, liggen nu riktigt stilla, hållen svansarna i ring och sätten framtassarna på hvarandra, så skolen I få höra om något, som smakar otroligt godt, synnerligen när det är stekt, nämligen *fläsk*.

Det var för många, många nätter sedan, då ingen af eder ännu var född, som vi bodde under salsgolfvet här i denna samma prästgård. Från vår boning hade vi grävt en bekväm gång upp genom golffyllningen till hörnet bakom kakelugnen. Där i knuten brukade vi ofta sitta och värma oss, då det var kallt om vintern. Det var ett förträffligt gömställe, dit det grymma odjuret katten aldrig slapp. Ibland hörde man henne fnysa och krafsa i kakelugnsvrån, då hon kände mösslukten, men hon kom ej åt oss, hur hon än bjöd till. Vi räckte ut tungan och visade lång näsa åt katten.

En gång såg jag hennes glödande öga glo på oss genom springan mellan muren och väggen. Det var första

gången jag såg katten. »Pappa», sade jag förskräckt och nyfiken på en gång, »har katten bara ett öga?» — »Åhnej, enfaldiga barn», svarade min pappa, »hon har nog minsann två och två riktigt illmariga till på köpet! Men springan är så smal, att du inte kan se mer än ett öga i gången.» Just som han sade detta, så skrek det glödande ögats egare till så förfärligt, att vi alla foro tillsammans där inne i knuten, färdiga att krypa ned i vårt hål om det behöfdes. Men katten hade bara bränt sina tassar på den glödheta brandstaken, som någon just rört om elden med och sedan ställt i vrån. Då vi märkte det, så började vi barn skratta, så att vi ville kikna. Men min pappa sade allvarsamt bestraffande: »tyst, tyst! Man får aldrig skratta åt en annans olycka, icke ens åt en fiendes. Tänk, om det skulle varit ni, som bränt edra små tassar; hade ni skrattat då?»

Men jag lofvade ju att tala om fläsk i dag. Jo, ser ni, det var så, att där i densamma knuten bakom salskakelugnen kunde man behändigt klättra uppåt väggen så högt man ville, och därför sprungo vi där upp och ned alla dagar och hade så roligt. Ibland föllo stora murbruksbitar ned, så att det skramlade längs väggen, och då sade herrskapet i salen: »nu äro mössen till vägs igen! Man borde sätta ut fälla åt dem någonstädes».

Huru vi nu klättrade där och nosade i alla vägg-springor, så märkte vi på ett ställe att det luktade så retsamt godt i vår fina nos. »Där finns någonting rysligt läckert på andra sidan väggen», sade min förståndiga

pappa. »Här måste vi nödvändigt ha ett hål genom springan!» Sagdt och gjordt. Pappa började strax gnaga för brinnkära lifvet, och jag, som var äldst af barnen, hjälpte honom därvid. Lyckligtvis var väggspringan så pass vid, att vi icke länge behöfde gnaga, förrän vi voro igenom. Aj, hvad där var för en härlig doft af alla möjliga rara saker! Vi begrepo strax att vi kommit in i matkontoret i salsfarstun. Där voro flera hyllor öfver hvarandra, och på en af dem stod ett stort porslinsfat med det allra raraste stekta fläsk. Utan dröjsmål började vi hålla till godo med denna angenäma föda, och maken till mört och fett fläsk hade vi då aldrig smakat. — Sleken er om munnen, barn; så där, ja! Ännu en gång! Ty det befordrar smaksinnets utveckling.

Min pappa kröp upp och satte sig midt på steken, men jag vågade mig ej högre upp, än på fatkanten, ty steken var hög och hade branta sidor. Ack, hvad vi två mojade oss!

Då sade min far: »hör du, *Piperipina*, nu borde vi också be mamma och småsystkonen komma hit att hålla kalas med oss!» Men just med detsamma hörde vi att något kraftrade på kontorsdörren. »Sst!» sade pappa hviskande, »hvad kan det vara?» Af förskräckelse sutto vi så tysta som en mur, ja lika tysta som det stekta fläsket. — Det lefvande fläsket grymtar, må ni veta. — Vi väntade med bäfvan hvad vidare skulle komma. Då, — men hör du, kära gubben min där, du skall inte ligga och snarka så gruffligt! Det stör oss

och är dessutom skadligt för barnens hörsel. Ett möss måste ha så fin hörsel, att det hör hur en loppa nyser. Då, säger jag; — hör du hvad jag säger, att du inte skall snarka så! Försök att hålla dig vaken en stund, ty nu kommer någonting rysligt. — Då kraftrade det en gång till på skafferidörren, kraf, kraf, och bäst som det var, så flög dörren upp och, — — ja, var det inte förskräckligt! Ett stort, tungt djur, kom tassande in. På den starka lukt, som genast spred sig i rummet, märkte vi att det var en hund. Genast hoppade han upp på den väldiga smörbyttan, som stod nere på golfvet, steg på två ben, satte framtassarna på nedersta hyllan och högg med sina gruffliga tänder ett duktigt tag i steken, hvilken han, den snålvargen, genast vädrat upp. Hu då! I detta ögonblick, kära barn, var eder mamma redan långa vägar. Jag satt naturligtvis inte kvar och väntade att komma i hundens gap, ty ni bör veta, mina barn, att då man är i stor fara gör man alltid klokast uti att taga till harpasset och kila undan det fortaste man kan. Ja, jag sprang undan, jag, längs hyllan och uppför väggen, men min far, som satt där uppe på steken, tog, oaktadt sin höga ålder och sina styfva ben, ett djärft skutt emot hålet i springan, hvarifrån vi krupit ned. Men i mörkret tog han miste och, — o fasa! Aldrig i mitt lif skall jag glömma denna rysliga stund, då jag förlorade en mig så dyrbar person. — Pappa tog, som sagdt, miste vid hoppet och föll ned i en stor glasburk, som stod på hyllan, innehållande litet saltade och fin-

skurna bönor. Och dit måste jag lämna honom, ty burken var djup och dess sidor branta och hala.

Med detsamma hördes ett förskräckligt slammer, då det stora porslinsfatet, som steken låg på, föll i golfvet. Emedan det var sprängkallt därute och äfven kallt i skafferiet, så hade steken frusit fast i fatet, och då hunden drog ned steken, följde fatet med. Det gick naturligtvis i små bitar. O, hvad jag blef skrämmd vid den skrällen! Jag svimmade bestämdt, där jag satt hopkrumpen i en vrå under taket, och skulle säkert fallit ned, kanske just i pappas glasburk, om jag ej förut hade hunnit bita fast mig i väggpappret.

Hunden luffade sin väg, något skamsen och skrämmd äfven han, så att honom behöfde jag ej mera vara rädd för, men nu mån I tro det blef ett annat väsende af!

Genom den ena dörren kom herr pastorn ut ur sin kammare i farstun, och genom den andra, som ledde till salen, kom hans fru, pastorskan, alla barnen och pigorna. Och den långbenta studentpojken, * som bott här i vindskammaren sedan sin barndom, kom med väldiga steg nedspringande utför vindstrapporna, så det bullrade och brakade öfver mitt hufvud. Alla ville se hvad bullret i farstun betydde. — »Hvad i alla dagar har här händt?» utropade pastorn och frun nästan på en gång, och båda lyste med hvar sitt talgljus omkring i farstun. Men framför utgångsdörren stod missdådaren, hunden *Prick*,

* Aha, du lilla mösstroll! Vänta bara! — — —

Studentens anm.

och viftade förläget med svansen och slette sig om nosen med sin långa tunga.

»Någon har glömt att stänga skafferidörren», sade pastorskan och tittade in. »Aj, vår sköna stek på golfvet, och stora fatet i kras! Prick, Prick, din slarf, hvad har du gjort!» — »Jaså, är det du, som är »kajsa mali», roten och upphofvet till allt ondt, så är du värd att få dig en dask», sade studentpojken och — — —

Men här afbröts mössmamma i sin berättelse, ty studenten, som ej tyckte om att af ett litet möss kallas »pojke», kunde inte hålla sig längre, utan han tände hastigt en papyross och blåste litet tobaksrök genom golfspringan ned i mössens salong. Han ångrade visst strax, att han stört deras samkväm, men då var det för sent. Nu mån I tro det blef en villervalla där nere! Mösspappa slutade genast att snarka, han vaknade tvärt och började fnysa och spotta. Mössmamma satte båda fram-tassarna för nosen och nös, så hon ramlade omkull, och alla de tolf småbarnen nöso med: ptschi, ptschi, ptschihi! Af berättandet blef det intet vidare för denna gång.

ANDRA BERÄTTELSEN.

Nå, mina kära små, församlen er nu här omkring mig igen, så skola vi ha en trefflig pratstund i skymningen. — Jag säger »i skymningen», ty när ljusskenet så här tränger ned genom golfspringorna om kvällen, då ha vi skymning. I ha'n troligen länge varit pickhågade att få höra fortsättning på min berättelse, som blef så otrefligt afbruten i går genom det där sprattet med röken. Jag blef så rädd att hela huset skulle brinna upp, men er pappa, som är gammal och förståndig, sade: »åh varen lugna! Det luktar bara af — studentpojkar. *Vår* student brukar annars inte röka, men jag tänker han vill börja lära sig nu.»

Alltså. Det var slutet på den olyckliga fläskhistorien jag nu skulle meddela er. Min gamla pappa, stackare, föll, såsom jag sist berättade, i en djup bönburk, hvarifrån ingen af vår familj kunde rädda honom. Man kan tänka sig pastorskans förvåning, då hon följande dag kom för att taga bönor till stufning och fann där ett ärevördigt, gammalt, men lifslevande möss i burken. Hu då! skrek hon först, ty det är alldeles märkvärdigt hvad de jättestora människorna äro rädda för oss små möss! Men sedan förde hon hela burken in för att visa åt sina barn det lilla nätta djuret. — Såsom också I barn veten, finnes det ingen i vår släkt, som har det namnet om sig att vara ful.

Nu församlades alla omkring matsalsbordet, på hvilket glasburken stod till förevisning. Studenten kom också och såg på min hedervärda pappa med lärd kännaremin och sade: »detta tyckes vara ett ganska äldrestiget exemplar af det vanliga husmösset, som på latin heter *Mus domesticus*. Jag har lust att hålla dig i bur, min gubbe lilla, någon tid.» Sedan tog han en stor ask och försökte få min far att springa ur glasburken i asken. Pappa, som hade fått nog af fångenskapen, passade på tillfället och kilade ut, men kom därvid i brådskan och förvirringen att i stället krypa in i studentens rockärm. Sedan bar det af uppför armen och innanför västen, så att det kittlade rundt kring kroppen på den unga herrn. Han började naturligtvis skrika och springa omkring som en tok, skakande häftigt på armar och ben, som om han med ens velat bli af med dessa dyrbara lemmar. Alla de andra människorna i rummet tappade också sansen och sprungo skrikande undan studenten, som ännu hade mösset på sig. Den enda, som inte var rädd, var den gräspräkliga huskatten *Nuj*, hvilken just kom in i rummet och genast vädrade möss-stek. Då med detsamma min stackars far ändtligen hittade ut ur studentens kläder och hoppade på golfvet, så störtade sig katten ögonblickligen öfver honom, bet honom öfver ryggen och sprang ut med sitt byte.

Senare på förmiddagen, då jag var litet ute på gården, d. v. s. i byggningens stenfot, för att hämta frisk luft, såg jag katten komma pynglande med ett stort

möss i munnen, ropande oupphörligt: kurnjau, kurnjau! Hon sökte nämligen efter sin unge, och det var min pappa, som hon höll i sin mun. Han var inte ännu död, blott mycket svag. Likväl upptäckte han mig med sina skarpa ögon och tillropade mig de minnesvärda orden: »kära barn, hoppa aldrig i en glasburk, ty det slutas sällan väl!» Sedan såg jag honom icke mera. Men hvar gång jag i skafferiet nosar efter stekt fläsk eller något annat godt, som både möss och människor tycka om, så måste jag komma ihåg hans visa varning. Gören I barn också detsamma.

* * *

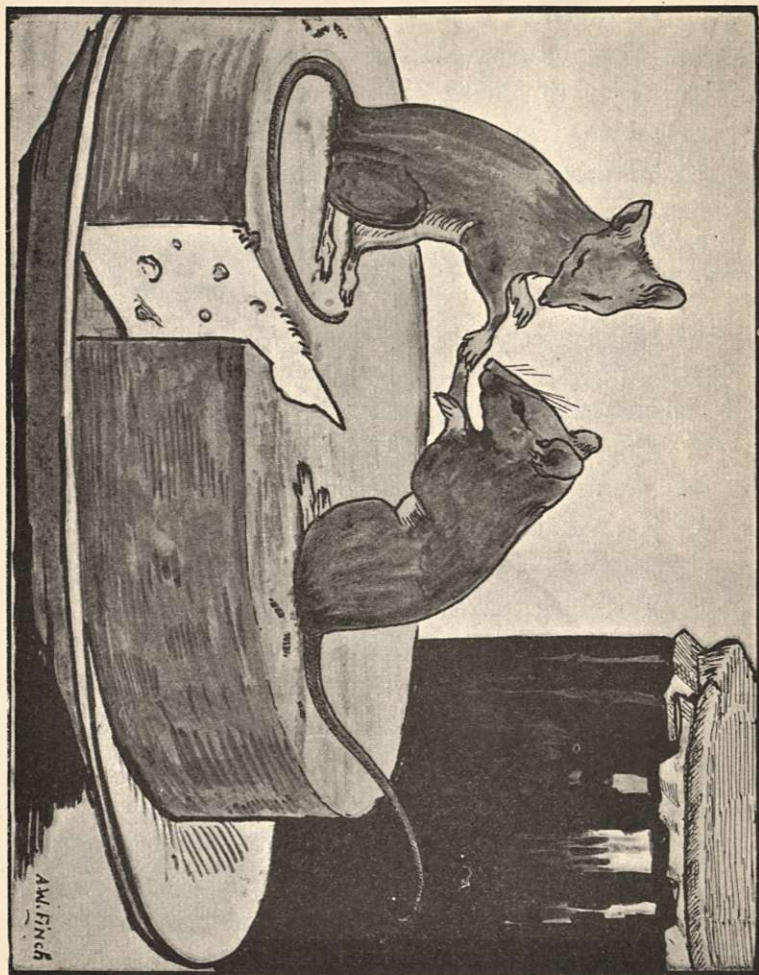
Ost.

Det är alldeles märkvärdigt att vi möss tyckas hafva precis samma smak, som människorna, för allt, som är godt! „*Gutt smakar bra*“, säger folket här i trakten på sitt språk, och vi möss instämma däri af fullaste hjärta. Nu vill jag berätta för er om någonting, som är nästan lika härligt som stekt fläsk, och det är *torr, fet ost*.

Några dagar efter min pappas död kom en gammal faster till mig och berättade att i en skrubbe uppe på vinden fanns ett stort parti läckra ostar. Det hade hon hört af en god vän, som bodde där uppe i skrubben och dagligen höll kalas på ostarna. Genast gingo vi dit för att undersöka om så var. Men det var en ganska

besvärlig väg vi hade att färdas, uppför väggarna hela tiden, bakom tapeterna, ut genom en springa under vindstrap-porna, så in genom fyllningen under vindsgolfvet ända fram till skrubben. Neddammade och trötta kommo vi slutligen fram till målet och funno till vår glädje att det var alldeles sant, hvad vi hört berättas om ostarna.

En af dessa hade fallit ner på golfvet och på denna satte jag mig genast att gnaga, ty jag hade blifvit rätt hungrig af resan, medan min gamla faster sökte sig någon mjukare föda för sina skrala tänder. Under det att jag, nu satt där på osten och njöt af hjärtans grund både af dess smak och dess lukt, så hände sig att, — ni kan kära ungar, sätta framtassarna på nosen och fnysa till ett par gånger rätt hårdt, så får ni en föreställning om hur det känns, då man begärligt luktar på torr och fet ost; — ja då hände sig att en vacker ung möss-man nalkades osten, som jag satt uppå, trädde upp på kanten framför mig, steg på två ben och bugade artigt med framtassarna uppåt sträckta bakom öronen samt anhöll i fina ordalag att få kyssa min tass. »Det vare er gärna unnadt», svarade jag med ett leende, »tassen borde nog vara god, den är så väl insmord med detta sköna ostflott. Var så god och sitt ner och ät, så gör ni mig sällskap.» — »Jag tackar så oändligt mycket», svarade den unga mannen. Och så frågade han vidare om det var min egen ost jag satt uppå. »Ja naturligtvis», svarade jag. »Som ni ser, är här intet annat möss på den. Min gamla faster sitter där borta på bordet

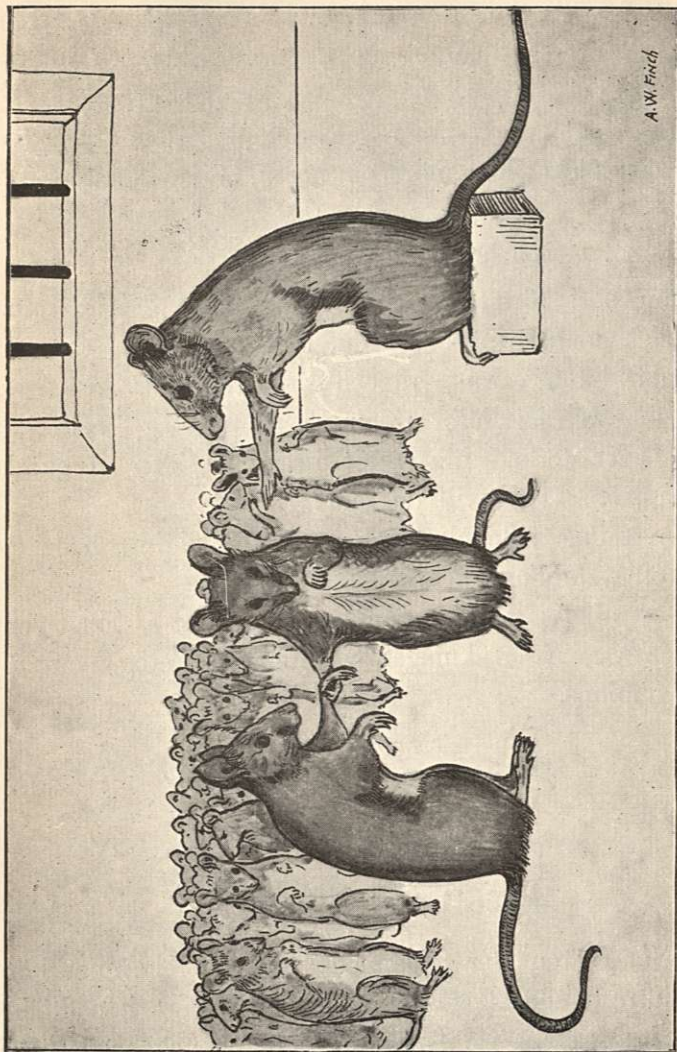
och gnagar på en sötsurlimpa. Hon har så dåliga tänder.»

Sen sporde den unge mössherrn under djupa bugningar, — försöken att göra efter det, gossar, så där ja! Tassarna bakom öronen, tre skrapningar med venstra bakfoten; — nej, nu föllo de omkull allesammans! Det var då för galet! — Då sporde den unge vackre mössherrn, sade jag, om jag värdigades skänka åt honom hela osten, med allt hvad som fanns därpå. Det där tyckte jag var nästan för mycket begärdt på en gång, men jag låtsade ingenting märka, utan jag drog svansen under magen, böjde ned hufvudet och nös. Ser ni, kära ungar, så bör man göra, när man är förlägen. Detta tog emellertid den unge mannen för ett godt tecken, hvarpå han skrapade mig tre gånger i hufvudet med venstra framtassen och bet mig sakta i hvardera örsnibben till tecken, att vi nu voro förlofvade.

I detsamma kom min faster fram ur en hvete-njölssäck, dit hon under vårt samtal hade gnagat sig in, och när hon såg hur det var, gratulerade hon oss med granna komplimanger, som förnäma gamla bruka. Vi unga kunde dock knappast låta bli att dra på munnen, ty faster hade blifvit alldeles hvitpudrad i hullet. Hon såg riktigt festlig ut. Genast begynte hon springa omkring och bjuda till bröllop. Efter en stund kommo gäster i mängd tillstädes, utkrupna ur alla mösshål på vinden, bekanta och obekanta, vänner och vänsvänner. På den stora osten församlade sig en skara af omkring

femton gråbruna varelser, och midt ibland dem stodo er kära pappa och jag, hans brud, ung och vacker som jag också var den tiden, båda med tass i tass och svanspetsarna tvärs öfver hvarandra. Två väggsmeder sutto i närmaste väggspringa och utförde på beställning musik med utsökt fina knäppningar. Åtta timmermän sprungo beskäftigt omkring och passade upp. En gråsparf kom objuden och satte sig på fönsterbrädet och kvittrade för oss. Det var en härlig sång! Vi voro alldeles betagna. En stor humla och två brömsar, som råkat bli instängda i vindsskrubben, spelade brumbas hela tiden mot fönsterrutan, medan alla prästgårdsmössen med sina höga fina stämmor pepo och hvisslade de underbaraste melodier. Det var så förtjusande vackert, att jag aldrig kan glömma den stunden! Till sist kysste er pappa mig på munnen. En gammal mössfärbör, den äldsta i hela sällskapet, omfamnade oss båda på en gång och sade mera hjärtligt än fint: »lycka till och sliten med helsan!» Alla andra gäster gratulerade oss äfven, och så var den delen af bröllopet förbi. Därpå inbjödos gästerna att hålla till godo med hvad huset förmådde, ost, limpa, hvetemjöl, mannagryn, allt godt, som fanns förvaradt i skrubben. Vi hade så snälla gäster, hvilka läto sig allt väl smaka.

Sen I, barn, i mössens värld är det så, att allt godt som man kommer åt, det får man taga och äta sig mätt af. Hos oss blir det sällan fråga om mitt och ditt. Vår Herre gifver oss hvad vi behöfva. Allt är hans, och vi behöfva ej strida därom. Människorna ha fått

A. W. Finch

alla sina goda saker till låns af Honom, och därför böra de ej tycka illa vara, om också vi få vår del. Det blir deras sak att se till, huru de kunna skydda och bevara sina ostar och limpor, så att vi ej komma åt dem!

Nog hade vi ett bra roligt bröllop! Sedan vi ätit oss mätta och slickat hvarandra om nosen, började dansen. Då

»femton möss uti dansen gå,
och hela jorden hon gungar»,

då kunnen I föreställa eder huru trefligt det är, mina kära älskade barn! — Hör du, min gubbe lilla, du som sitter där i din varma vrå och läser tidningar. —

— »Ja, jag läser tidningar på mitt eget sätt, jag. Jag gnagar torkad klistergröt ifrån baksidan af gamla väggpapper. Hvad vill du mor?»

— »Jag ville blott fråga dig, om vi inte hade ett bra trefligt bröllop, du och jag i tiden?»

— »Ja visst, kära gumma, men blott så långt som till dansen. Efterräkningen var mindre treflig, som du kanske minns.»

TREDJE BERÄTTELSEN.

Resan till kvarnen.

Nå, I ären åter församlade omkring mig, mina kära små, intresserade att få höra vidare om våra lefnadsöden före edra dagar! — Ja, nog ha vi haft mångahanda öden,

mödor och äfventyr att genomgå, förr än vi hamnat här i denna fredliga bostad under vindskammarens golf. Men bara man är klok, modig och flink i benen, då det behöfves, så kan man rädda sig ur många faror, både ur kattens klor och människornas giller. Intet ondt kan träffa oss, om ej Vår Herre tillåter det. Och hvad han tillåter, det måste vi tåligt fördraga.

Då vår bröllopsfröjd, hvarom jag talade i sista berättelsen, hade varat en stund i den ljusa morgonen (det var på sensommaren) så blef den på ett ganska obehagligt sätt störd, såsom eder pappa i går antydde med sitt tal om »efterräkningen». Ty knappast hade musiken begynt spela på sista versen, medan alla mössen svängde omkring i en lustig polka, så hörde vi huru en nyckel stacks in i skrubbdörrens lås och vreds omkring ett par gånger. Förskräckta upphörde vi ögonblickligt med dansen och skyndade undan åt alla håll, bakom kistor, påsar och andra föremål i skrubben. Blott humlan och brömsarna fortforo att brumma på fönsterrutan och märkte alls icke vår hastiga reträtt. De tappra timmermännen i sina glänsande frackar höllo krigsråd midt på golfvet, berörande hvarandra ifrigt med sina långa känselhorn. Men innan de hade hunnit fatta något afgörande beslut, hörde vi, huru pastorskan själf kom in i skrubben åtföljd af den långa jungfru Ebba. »Nej men har man sett på maken till spektakel! Här har varit möss på mina sköna uppbrödsostar!» utbrast pastorskan och slog ihop händerna. »Kära Ebba, se nu hvilken förödelse

här har skett, och minsann är här icke hål på en hvete-
mjölssäck och på mannagrynspåsen och möss-smuts öfver-
allt. Här måste na varit stor församling i natt, kanske
mössbröllop, när allt går omkring.» — »De otäcka mös-
sen borde utrotas ur världen!» sade jungfru Ebba för-
trytsamt. — »Nå, nå», svarade lugnande pastorskan.
»Det säger jag bara, att nog unnar jag gerna åt mössen
deras del, blott de hålla sig till smulor och skräp, som
vi människor inte mera sätta värde på, men när mössen
bli så här besvärliga, att de förstöra och smutsa ner vår
bästa mat, så måste vi ju börja fånga bort dem på all-
var. Vänta bara edra små krabater! I afton skall Kiss
Nuj hemtas hit, och så får ni fira bröllop en gång till,
om ni har lust!»

Dessa stränga ord af vår goda, snälla husfru kommo
som hett vatten öfver oss alla. Och så fort hon gått
ut ur skrubben och det åter blifvit stilla på vinden, så
beslöto vi oss för att hufvudstupa draga därifrån. Detta
gjorde vi ock, och med ett huj bar det af, som om vi
redan haft Kiss Nuj i hälarerna på oss, in under vinds-
golfvet, ned längs väggarna bakom tapeterna och bakom
salskakelugnen, till den trygga platsen där, som jag förut
berättat om för er.

»Här skola vi hvila ut litet», sade min man, er
goda pappa, med andan i halsgropen, »innan vi fortsätta
färden.» — »Ja, detta är en minnesrik plats» sade jag.
»Känner du inte, hur det luktar godt ifrån hålet där
uppe? Där gräfde min sorgligt aflidne pappa och jag

en gång ett hål in till skafferiet i farstun.» — »Aha», svarade min man, »dit måste vi alltså göra ett tittin i förbifarten», — »Ja, men där ha skett så förskräckliga ting», sade jag, »att jag är helt rädd att gå dit. Där föll min stackars far i en glasburk, där ha flera af mina syskon fångats i fälla, hu, hu!»

— »Åh, var inte rädd, min lilla pia», sade min man beskyddande. »Man kan ju *låta bli* att gå i fällan, hi hi hi.» Och så skrattade han åt min barnslighet.

— »Som du vill då», svarade jag eftergifvande. — Gjorde jag inte det, gubben min, då som alltid?

Strax därpå kröpo vi in i farstukontoret och smakade på alla goda saker där, ost och stek och hvetebröd och soppfett, m. m. Vattnas det er icke i munnen, då ni hör talas om sådan mat? För mig flödar det ren vid minnet af detta afskedskalas, som likväl höll på att kosta mig lifvet. Ty vet ni hvad som hände? Nere från ett hörn i det lilla rummet kändes en särdeles angenäm och frestande lukt af *stekt ost*. Jag kunde nu icke motstå lockelsen att gå dit och smaka på rariteten.

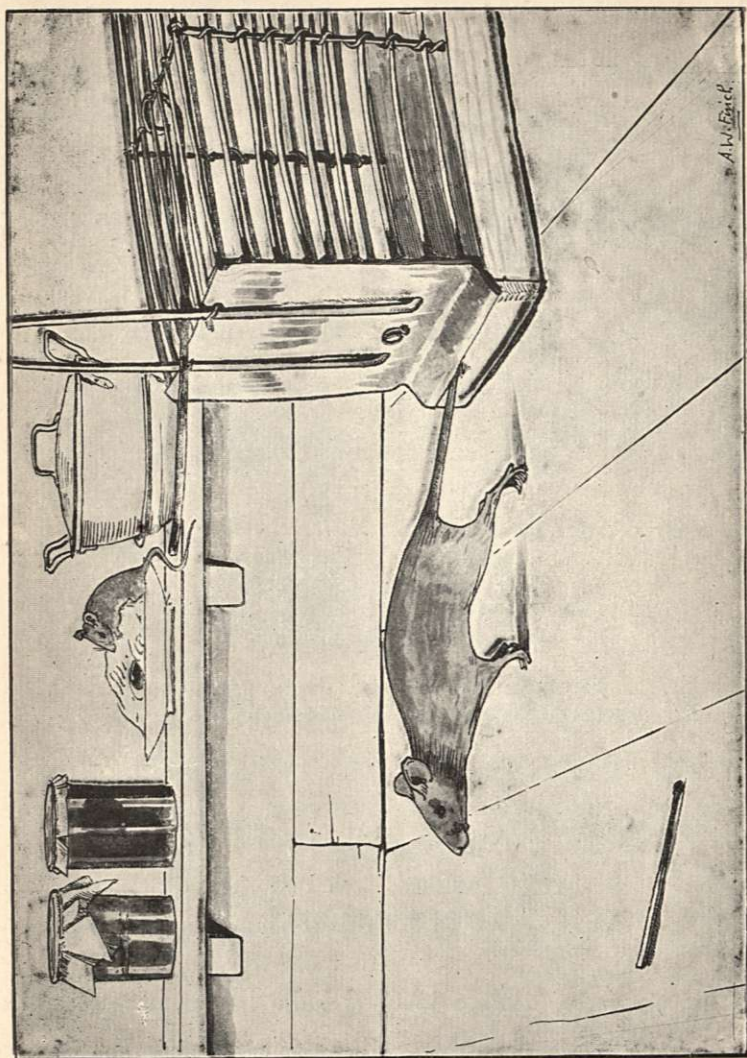
— »Akta dig, gulle Piperipina», sade min man bekymmerfullt, »där kunde vara en fälla, eller en sådan där djup glasburk, som du talte om. Vänta litet, så kommer jag med dig, mums, mums, bara jag fått den här rara pepparkakan i mig, mums, mums!»

Men innan han hann mumsa färdigt, så var jag redan nere och snusade på ostbiten. — Jag skall bara lukta på den litet, tänkte jag, till dess min man Piperi-

pejus, kommer och säger om det är farligt. Men, knicks, knacks, så slog fällan igen, — ty en sådan var där verkligen — och hade jag ej haft så flinka ben, så skulle jag blifvit ömkligt ihjälkrossad. Blott svansspetsen fastnade i fällan, och det var nog bedröfligt det. Ynkligt pipande låg jag där, tills min man kom ditskuttande med långa steg. Grufligt ondt gjorde det, och dessutom fruktade vi hvarje ögonblick, att någon skulle komma in och se efter fällan. Redan hördes steg i vindstrapporna. Goda råd voro dyra. — »Älskade Piperipejus», hviskade jag i ångest, »bit af min svans tätt invid fällan, annars är det snart slut med din Piperipina.»

Du gjorde som jag bad, min gubbe, det brukar du alltid göra, och hvassa tänder hade du! I nästa ögonblick var jag lös, och så ilade vi det snabbaste vi kunde bort från detta rysliga ställe, som jag aldrig mera återsett. Det är bättre, kära ungar, tusen gånger bättre att försaka de utsökta läckerheterna och nöja sig med en magrare kost, än att våga det yttersta och sätta sitt lif i fara för namnam och snask. Glömmen aldrig det mina barn!

Under salsgolfvet hölls sedan stor familjerådpläging, hvarvid det beslöts, att vi alla skulle utvandra och bosätta oss i prästgårdskvarnen, eftersom man här i byggningen skulle börja fånga oss på allvar både med fällor och katt. Utan stora tillrustningar företogs sedan utflyttningen. Det råkade just vara en månljus natt och vakert, torrt väder, så att vår resa lofvade bli riktigt treflig.

För gårdens egen katt, den gråspräckliga Nuj, behöfde vi inte nu vara rädda, ty hon satt vackert fången, bakom lås och bom i vindsskrubben, hihihi. Var det inte fiffigt, att vi företogo vår utflyttning just den natten?

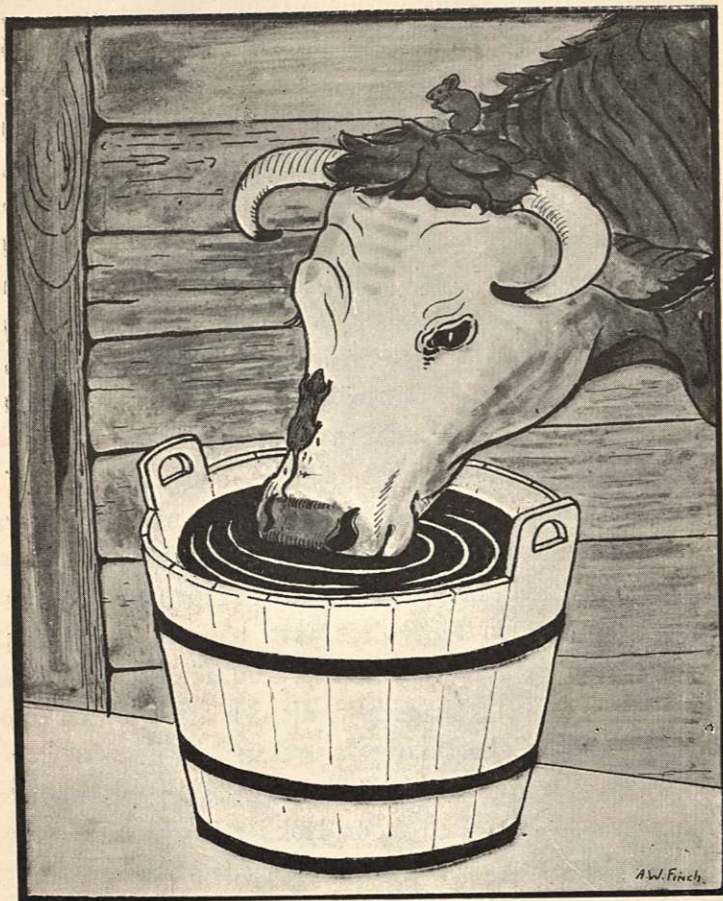
Min man, er pappa, sprang förut för att tillse, att vägen var säker, och vi andra kommo försiktigt tassande efter. Det gick raskt framåt. Vi hade ju ingen packning, ty ni bör veta att ett rättskaffens möss kan taga sig fram här i världen hvart det kommer utan väskor, kappsäckar, bärremmar, hattaskar och paraplyer, som de bortskämnda människorna allestädes måste släpa med sig, ja, till och med utan penningar.*

Vår väg ledde ned genom byggnings stenfot, så öfver den daggbeströdda gräsplanen, ut genom planket och ned på bakgården förbi stallet, fähuset och höladan. Dittills hade det gått bra, men nu började äfventyren! Utanför höladan var hela marken betäckt med torra prasslande löf, hvilka kvarblifvit efter den mängd löfkärfvar, som människorna just dagen förut hade satt in i höladan. Öfver dessa löf måste vi passera, och det var nog en vansklig sak. Det ryste i oss för hvarje gång vi hörde prasslet af våra steg i nattens tystnad. Ständigt måste vi stackars möss lefva i fruktan och oro, ty vi ha så många fiender! Till och med djur, hvilka vi aldrig gjort någon skada åt, förfölja oss och jaga oss som byte.

Vi trippade på yttersta tåspetsarna öfver de farliga löfven, men det hjälpte icke, vi hade blifvit upptäckta af

* Ni lyckliga möss!

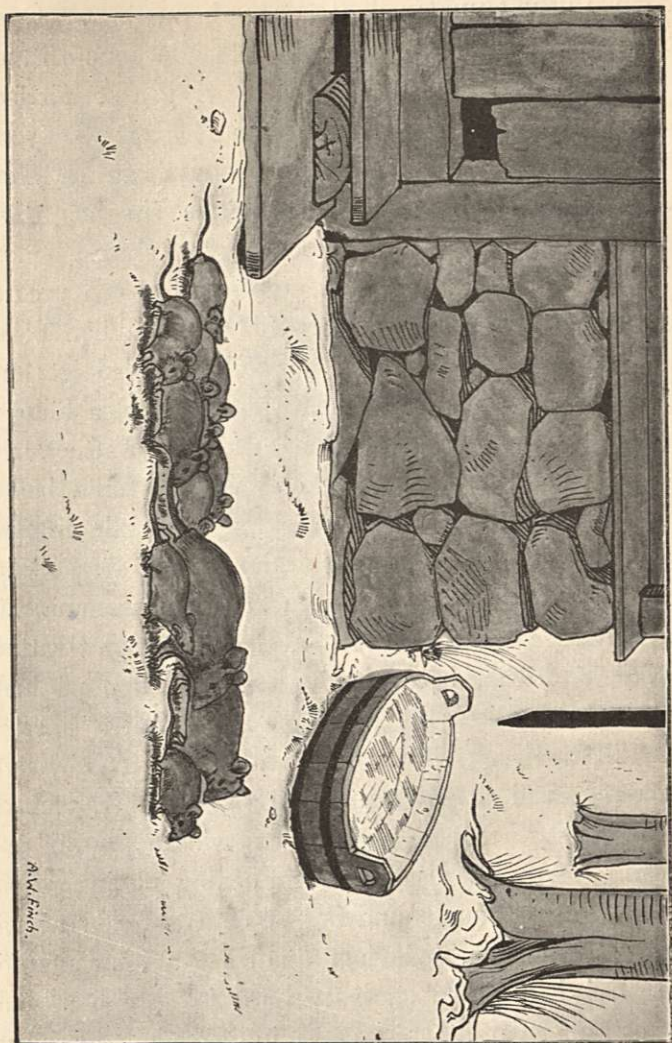
Studentens anm.

en vaksam fiende, som vi aldrig förr känt. Helt plötsligt rusade ett långt smalt djur, som legat på lur under ladugolfvet, öfver min käre man och skulle just bita ihjäl honom, men den tappre Piperipejus vek hastigt åt sidan och for som en blixtningslångt laduväggen ända upp på taket. Där var han för ögonblicket räddad. Medan det smala, lågbenta djuret, som var en *hermelin*, förgäfvades försökte att komma uppför laduväggen, passade vi andra på att fly undan. Vi upptäckte i vår nöd att fähusdörren stod på glänt, hvarför vi kilade af dit in. Det dröjde emellertid icke länge, innan hermelinen uppsårat vårt gömställe, och redan syntes han med sitt hvitgula bröst stå på dörrtröskeln och speja efter oss. Men just då upphäfde oxen, som stod närmast dörren i sitt bås, ett så förskräckligt bölande, att hermelinen för en stund drog sig tillbaka, ehuru han annars lär vara ett otroligt modigt, liksom äfven blodtörstigt djur. Vakten eder för hermelinen, kära barn! Han är i det hänseendet ännu värre än katten, att han, tack vare sitt lilla hufvud och sin smala kropp, kan förfölja oss möss ända in i våra hemliga gångar, dit den stora katten oakadt sin kända vighet aldrig får sticka sin nos.

Nåväl, där voro vi i dödlig rädsla att fienden skulle komma igen. Men han kom lyckligtvis icke. Vi lugnade oss efter hand, och då vi började nosa omkring i fähuset märkte vi att där också fanns andra möss, hvilka vi nu fingo göra bekantskap med. En ung mössfru, som var mycket vänlig mot mig, berättade att hon var god

vän med den väldige oxen, på hvars hufvud hon ofta tagit sin tillflykt undan kattor och hermelineer. Oxen tyckte så om, då mösset satt och skrapade honom i hufvudet, mellan hornen. Detta måste vi genast försöka, ehuru det i mitt tycke var ett nästan för stort vägstycke. Vi klefvo då upp på vattenrännan, hvarifrån de stora djuren drucko, och såsnart oxen vände sin nos ditåt, kröpo vi upp på hans hufvud och begynte skrapa honom i hullet. Han stod stilla som ett — möss och tycktes verkligen vara mycket förtjust. Men emedan han också ville bli skrapad på kinden, så vände han hastigt hufvudet åt sidan, och vid denna oväntade rörelse föllo vi båda två, min nya vän mössfrun och jag, i vattnet. Ni kan tänka, barn, min förskräckelse vid det kalla badet! Där summo vi af och an en stund i verklig lifsfara, fruktande att vi antingen skulle sjunka och förgås eller blifva uppslukade af korna. Men vår gemensamma vän oxen, räddade oss genom att han stack sin nos i vattnet och började dricka, hvarvid vi åter kröpo upp på hans breda hufvud. Efter att ännu en stund hafva skrapat honom till tack ock tillika torkat våra våta pelsar, sade vi vackert farväl åt våra nyförvärfvade vänner, tackade för deras gästfrihet och begäfvo oss vidare på vår farliga färd. Vännerna visade oss en hemlig utgång genom väggen, så att vi kunde undvika att blifva sedda af vår förföljare hermelineen, ifall han ännu låg på lur utanför dörren. Ni kan tänka er, barn, huru jag brann af otålighet och ängslan att få veta min älskade Piperipejus

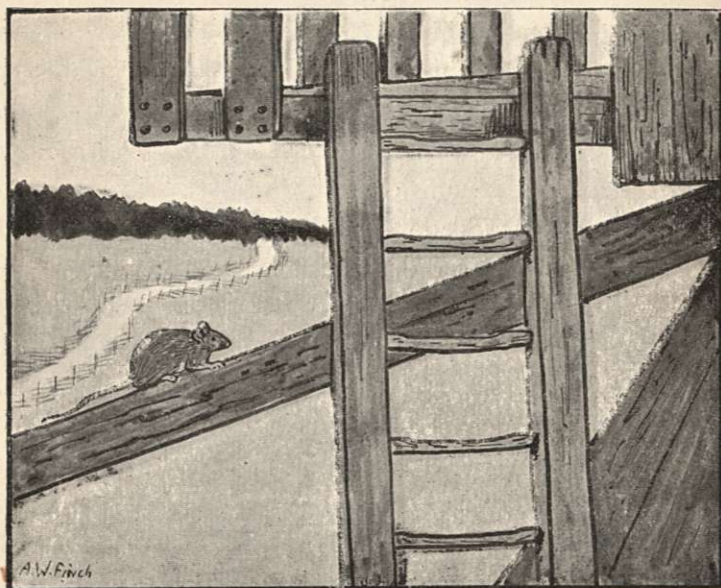

öde. Satt han ännu kvar på ladutaket och såg på månen, eller hade han redan vågat sig ner därifrån och möjligen gått före oss till kvarnen? Ehuru jag fullkomligt litade både på hans försiktighet och tapperhet, kunde jag inte ändå betvinga min oro. Då vi nu beklagade oss öfver att icke mer hafva honom till ledsagare, åtog sig en af våra nya vänner, ladugårdsmössen, att komma och visa oss vägen ända fram till kvarnen. Däröfver blefvo vi mycket glada och begåfvo oss modigt på väg.

Komna ut på backen igen, smögo vi oss bakom byggnaderna och genom det höga gräset, där vi voro helt och hållet skyddade, ner till vägen, som ledde till byn och kyrkan. Öfver denna väg, som nyss blifvit beströdd med sand, så att den lyste så ljus i det klara månskenet, måste vi nu passera, ty kvarnen stod ett stycke på andra sidan, på en liten höjd vid stranden. Redan sågo vi den som ett skyhögt torn resa sig framför oss. Månen lyste på kvarnflöjeln, så att denna blinkade som en stjärna i höjden. I detta ståtliga slott skulle vår nya bostad bli. Men hvar var Piperipejus?

Innan vi utförde vägstycket att tåga öfver den ljusa vägen, beslöto vi att försöka ropa efter den försvunne. Så ställde vi oss alla vid vägkanten i en hop och pepo så högt våra halsar förmådde minst tio gånger: »Piperipe — — jus!» Sedan lyssnade vi med återhållen andedrägt en stund, men då ingen Piperipejus hördes af, måste vi fortsätta resan. Med vår nye ledsagare i spetsen satte vi af i frysprång öfver den farliga vägen. Men

huru hastig än vår språngmarsch var, så märktes vi dock af en ny fiende. Nästan ljudlöst störtade en stor uggla ned från de höga asparna vid vägen öfver det framilande möss-sällskapet och högg i ett nu vår ledsagare, samt uppslukade honom på stället. Gripna af fasa flögo vi

vidare i riktning mot kvarnen. Huru bittert ångrade vi ej att hafva öfvergifvit vår lugna bostad under salsgolfvet och begifvit oss ut på en sådan äfventyrlig och farlig vandring! Men återvända vågade vi nu ej mera.

Andrutna, flåsande och svettdrypande stannade vi ej förr än uppe på kvarntrappan. Och hvem kan måla min glädje, då jag där fann min efterlängta Piperipejus

oskadd och välbehållen. Han satt uppe på skranket och sjöng längtansfulla sånger i månskenet, väntande på sin saknade Piperipina.

FJÄRDE BERÄTTELSEN.

Då ni så snällt hafven lyssnat till mina föregående berättelser, så vill jag nu för ombytes skull sjunga för eder en stump.

Lyssnen till min sång
nu som snälla barn!

Uti prästgårdskvarn
bodde vi en gång
hela vintern lång,
halfva sommarn sen,
åto korn och råg,
glade i vår håg,
åto mjöl och malt,
smakade på allt
utan sorg och men.

O, hvad det var rart!
Dock vi måste snart
flytta därifrån,
ty i stilla vrån
var ej mera lugn,
utan buller blott,

rassel, dån och skott:
— *kvarnen brädbeslogs!*
Sen vår bostad togs
bakom bastuugn.

Här i frid och ro
mössen fingo bo
trenne runda år. —
O, hur tiden går!
Den gör aldrig halt.
Minns ni kära små,
hur i kvarnens vrå
fanns i öfverflöd
både mjöl och malt?
Här var brist på allt,
här var ofta nöd!

Dock, trots brist och harm,
bakom ugn så varm

i vårt badlogi
roligt hade vi.
Bland de sotiga stenarna
och de doftande kvastarna
vi hoppade som gastarna
och skvattrade som trastarna.
Bland de knotiga enarna
med de krokiga grenarna
utanför på strand
lekte vi ibland.

Så det gick ändå.
Och bra många små
föddes där bak ugn
i vår stugas lugn
hit till världen fram.
Stora sorgers band
tyngde visst ibland,
när i kattens garn
föll ett hoppfullt barn
af vår hjältestam.

Stundom hände ock
Att där kom en flock
Vilda gäss och tranor,
Änder eller svanor
Flyttande förbi.
O, hvad kval jag led!
När de slogo ned
Öfver strandens löt
Och när mössblod flöt,
Mången tår jag göt.

När de åren tre
just till slut förrunnit
hade bastun brunnit,
mössen drevfos bort.
— Det var skördetid,
luften klar och blid,
och på åkern stod
säden gul och god.
Ut vi måste fara
att på åkern vara.
Men vår fröjd var kort.

Under skylarna
hade vi så bra,
Luft och lagom ljus;
bodde som i hus,
ymnigt säd till mat,
alltid fulla fat.
Dock, ren sjunde dagen
bort hvar skyl blef tagen.
Mössen spriddes ut.
Det var riktigt hårdt!
Då först blef det svårt
Att fly undan katten
Under mörka natten.
Mången af oss fick ett
sorgligt slut.

Ifrån åkern sedan
gick en kväll i nedan
åter bort vårt tåg.
Hit vi återvände,

där hvar vrå jag kände.
Gamla hemmet gladt jag
återsåg.

Under detta golf
ha vi länge bott

och oss säkra trott.
Ungar blifvit födde,
— En del också dödde —
Så är världens gång. —
Och då klockan just slog tolf
Slutar jag min sång.

FEMTE BERÄTTELSEN.

Dy utflyttning.

Åter ser jag er församlade här omkring mig nästan alla, för att höra mamma berätta. — »Nästan alla», säger jag, nästan alla, ty, såsom vi veta, tilldrog sig här i går natt den rysliga händelsen, att det gamla förskräckliga odjuret Kissen Nuj, som lefver än, tog två stycken af mina kära söta ungar, — hu, hu, pihi pihi pihi! Jag måste bittert snyfta, när jag tänker därpå. Det var till på köpet eder egen skuld, ty huru hade jag inte varnat er och nekat er att krypa ut på vinden och ställa till månskensdans på det stora golfvet där! Hit under kamargolfvet slipper katten aldrig, men där ute på vinden färdas han alla nätter och jagar. Barn, barn, kommen ihåg denna gamla vishets regel:

Lyder du inte far och mor,
Så kommer du snart i kattens klor!

Ja, den katten, den katten! Huru lätt och gladt vore ej lifvet här i världen, om det ej funnes några kattor att vara rädd för! Om ni, kära ungar, riktigt skulle veta hvilken hjärteängest er pappa och jag ofta fått utstå för eder skull, så skullen I säkert bättre taga edra föräldrars varningar i öronen och vakta er för det förskräckliga djurets klor och gap!

Minns du, kära far — barnens pappa, menar jag — älskade Piperipejus, har du hunnit somna redan på denna korta stund? — Minns du, då vi engång höllo en rådsförsamling tillsammans med rättorna under gårdsbodens golf, och du kom fram med det storartade förslaget, att vi skulle anskaffa en pingelklocka att hänga om kattens hals, på det att hvar och en skulle kunna höra hvar den färdas? Säg, minns du, hur jag var stolt öfver dig då, när ditt förslag så enhälligt antogs af alla närvarande? Skada var det blott, ja en faslig skada, att ingen ville åtaga sig att hänga klockan på kattens hals! Hade du gjort det, som du i ditt tappra sinne tänkte, så skulle bra många af våra stackars små ungar ännu vara i lifvet. Pihi pihi pihi. Hjälp mig, kära gubbe, att torka mina tårar, som rinna så ymnigt! Det är mycket lättare för dig, ty du brukar alltid somna när du har sorg, men jag kan ju inte jag, som skall se efter ungarna.

— Vet du, jag har en plan i mitt hufvud, och jag tror bestämdt att du gillar den. Men jag skall sjunga en vaggvisa för barnen först, och sedan de somnat, skall du få höra min plan.

Vaggvisa för mössungar.

Si si — si si si,	Har jag kissen hit beställt.
Söta ungar sofven!	Kiss har klor så hvassa,
Stilla, låt allt tissel bli	Fast hon tyst kan tassa.
Genast, det mig lofven.	Si si si — — — — —
Om I inte sofven snällt,	

Jaså, de tyckas hafva somnat alla redan. Du ser, kära gubbe, att jag kan konsten. — Men hvad nu? Det är ju för tokigt, nu har han somnat själf också! Och jag sitter ensam här med mina stora bekymmer för hela familjens välfärd. Jag har ju rakt ingen lefvande själ, som jag kan lita på. — Men så vakna då, Piperipejus, din strunt, och hör på min nya plan! Nå, ändtligen hörde du! Ser du, älskade gubbe, och ursäkta att jag är så upprörd i kväll —, min plan är den, att vi åter skulle flytta härifrån och söka oss bostad i sädesmagasinet. — Jag har mina starka skäl för den flyttningen. Först och främst är här under vindskammargolfvet så svårt med provianteringen. Vi måste släpa vår mat så långa vägar ifrån. Vidare är här ej mera så säkert som förr, sedan ungarna hittat på det orådet att smyga sig ut på vinden, där katten jämnt lurar på oss. Slutligen så har här börjat bli så oroligt, ty studentens bror, den roliga pojken, som bor med honom, han har blifvit en sådan fäslig bullerbas. Han dunkar i golf och väggar ibland, så att man håller på att förgås af skrämsel. Mina fina mössnerver stå inte ut med det längre. Hvad menar du om saken, gubbe lilla? — Nå, det är rätt, att du inte är emot!

Gr. barnlitt. B.

Schalin

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1522

PRIS 1 MK 25 P.

